

S ŠTUDIJSKE IZMENJAVE ERASMUS+ EPTE: IZZIVI MEDKULTURNOSTI

Nika Bergant, študentka razrednega pouka,
Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

V članku bom opisala projekt, ki je bil izveden v okviru študijske izmenjave Erasmus+ EPTE na Portugalskem, v osnovni šoli Colégio do Sardão med učenci tretjih razredov: namen projekta je bil učencem na njim primeren način predstaviti pojem medkulturnosti in jim pokazati, da nam drugačnost lahko prinese veliko pozitivnega. Pri projektu smo štiri študentke razrednega pouka iz štirih različnih držav (Nemčije, Slovaške, Portugalske, Slovenije) zaobjele različna področja, in sicer umetnost, kot sta likovno ustvarjanje in glasba, sociologijo in predmet tujega jezika, angleščine; pri tem naj poudarim tudi pomen različnih sprotnih dejavnosti, s katerimi je nastajal pomemben, tudi "konkreten" rezultat našega projekta z imenom Luko's journey: to je bila sproti nastajajoča knjiga z istoimenskim naslovom, ki preko neposredne ustvarjalnosti učencev kaže proces našega projekta.

UVOD

V letu 2016 sem se udeležila petmesečne študijske izmenjave Erasmus+ EPTE na Portugalskem, v mestu Porto, kjer sem skupaj še s tremi tujimi študentkami opravljala prakso v zasebni osnovni šoli Colégio do Sardão. Nekaj tednov smo opazovale potek dela, spoznavale učence in ostale zaposlene na šoli, nato pa smo z učenci 3. razreda izvedle projekt z naslovom Luko's journey (Lukovo potovanje): glavna tema je bila medkulturnost. Zakaj smo se odločile za ta projekt? Opazile smo namreč, da šole Colégio do Sardão ne obiskuje veliko tujih učencev, kar pomeni, da učenci nimajo stika z drugimi kulturami. Šole ne obiskujejo otroci priseljencev, poleg tega pa je šola katoliška, kar pomeni, da se otroci ne srečujejo z drugimi religijami in tudi zelo malo z drugimi kulturami. Poleg tega tudi me same nismo bile del portugalskega naroda, zato smo se odločile, da učencem na njim primeren način predstavimo temo medkulturnosti in drugačnosti ter jim damo priložnost priti v stik s to tematiko ter tako še povečati njihovo zavedanje o pomenu medkulturnosti in in sprejemanje drugačnosti.

PROJEKT LUKO'S JOURNEY

Naj najprej osvetlim namen projekta ter osnovni pojem, povezan s projektom, opredelim cilje projekta in nato v osnovnih potezah predstavim njegovo izvedbo.

Namen projekta

Toleranca in zavedanje drugačnosti je ena izmed pomembnejših kompetenc, ki jo morajo razviti že otroci. In primeren kraj za doseganje tega je predvsem šola, kjer se srečujejo otroci z različnimi navadami, ozadjem, preteklostjo ... Kot je rekel že John Locke, angleški filozof, otroci niso rojeni z določenimi vrednotami, navadami in mnenjem. Znanje in izkušnje pridobijo v kasnejšem življenju z zaznavnimi izkustvi, pod vplivom družbe, v kateri prebivajo. Tako torej je del izobrazbe tudi to, da otroke naredimo občutljive za temo drugačnosti in sprejemanja le-te in za ozaveščanje medkulturnosti kot vrednote, izhajajoče iz spoštovanja sočloveka.

Osnovni pojem, povezan s projektom: medkulturnost

Kadar govorimo o stiku dveh kultur in se pri tem rodi nekaj tretjega, takrat govorimo o interkulturnosti oziroma medkulturnosti (Lukšič Ha-

cin 1998, povz. po Skubic Ermenc 2006, 164). Ker želimo poudariti namen sodelovanja ljudi različnih izvorov, se preferira uporaba pojma interkulturnost oz. medkulturnost in ne multikulturnost. Predpona inter- (med-) namreč izraža primerjavo, konfrontacijo, izmenjavo in sodelovanje (Cushner 1998, povz. po Skubic Ermenc 2006, 164). Stik dveh kultur (in iz tega nastajajoča nova povezava), je viden na vseh področjih življenja, med drugim tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Vendar pa velikokrat pozabimo na to komponento v izobraževanju, še posebej, če nismo v stiku z drugo kulturo in nas na to ne opominja učenec v razredu, ki prihaja iz druge države. Tudi učencem (še posebej v nižjih razredih) je velikokrat težko razviti zavedanje o. medkulturnosti in se naučiti sprejemanja drugačnosti, ki jo "prinese s sabo" sošolec iz tuje države oz. priseljenec: ti otroci so pripadniki drugačne kulture, odrasli so v drugačnih okoliščinah, njihove vrednote in prepričanja se razlikujejo od večine otrok v razredu in, nenazadnje, njihov prvi oz. materni jezik ni enak kot jezik ostalih otrok. Ravno zaradi njihove drugačnosti jih je potrebno predvsem sprejemati takšne, kot so, jih razumeti in jim dajati občutek vrednosti in pomembnosti. Medkulturna vzgoja je vezana na razumevanje kulturnih razlik in podobnosti, ki omogočajo sobivanje in sodelovanje med kulturami, pri

Skupaj še s tremi tujimi študentkami sem opravljala prakso v zasebni osnovni šoli Colégio do Sardão.

Z učenci 3. razreda smo izvedle projekt z naslovom Luko's journey: glavna tema je bila medkulturnost.

Učenci so z zanimanjem poslušali, kaj vse bomo počeli pri projektu.

Petje in ples na našo pesem o Lukovem potovanju

čemer je sobivanje razumljeno kot priložnost in ne kot problem (Cushner 1998, povz. po Skubic Ermenc 2006, 164). Prav to smo kolegice na študijski izenjadi želele s pomočjo našega projekta Luko's Journey pokazati tudi učencem 3. razreda osnovne šole Colégio do Sardão.

Cilji projekta

Za projekt Luko's journey smo sodelavke pri projektu opredelile smo naslednje cilje:

- Učenci krepijo zavest do spoštovanja drugih kultur, držav, ver, navad, jezika ..., jih sprejmejo ter se do določene meje skušajo tudi prilagoditi, poleg tega skušajo priti do zaključka, da je drugačnost lahko velika prednost in ne problem.
- Učenci razvijajo ustvarjalnost in ustvarjalno mišljenje, poleg tega pa se preizkusijo pri delu z različnimi materiali in tehnikami, preko katerih se lahko izražajo.
- Učenci razvijajo socialne veščine in skupinsko delo ter delo v parih.
- Učenci krepijo samozavest pri predstavitvi lastnih zamisli in evalvaciji del, razvijajo kritično mišljenje, poleg tega pa se naučijo spoštovati zamisli in mnenja sošolcev.
- Učenci se preko različnih aktivnosti učijo tujega jezika.

Obseg projekta

Kot že rečeno, smo projekt izvedle v tretjih razredih privatne šole Colégio do Sardão v mestu Porto. Projekt, ki je potekal v obdobju dveh mesecev, je zajel 42 otrok med 8. in 10. letom starosti.

OPIS IZVEDBE PROJEKTA

Sodelavke pri projektu smo se seveda zavedale, da izvedba projekta, glede na njegov namen in cilje (opisane zgoraj), med katerimi naj izpostavim zlasti ozaveščanje učencev o medkulturnosti kot vrednoti in razvijanje kritičnega mišljenja, zahteva tudi določeno znanje. Izboljšanje ravni znanja in tudi načina mišljenja smo želele doseči na interaktiven in medpredmetni način, zato smo v projektu povezale naslednje predmete oz. različna področja, in sicer umetnost, kot sta likovno ustvarjanje in glasba, kjer so učenci ustvarjali svoje sanjske dežele, plakate, maske za dramsko igro, skupaj smo napisali in uglasbili tudi pesem; v projektu je bila zajeta tudi sociologija, v tem smislu, da so učenci preko igre vlog ugotavljali prednosti in slabosti drugačnosti, in predmet tujega jezika, angleščine: učenci so tako utrjevali svoje dosedanje, pri pouku že pridobljeno osnovno znanje angleškega jezika, preko zgodbe in različnih

dejavnosti našega projekta pa so se naučili še osnovnih besed, vezanih na našo zgodbo (oz. jih ponovili), ter na izražanje čustev, občutkov, empatije. (Vsaj čisto osnovne izraze za izražanje empatije ob srečanju s sočlovekom, priseljencem so se naučili tudi še kakem drugem jeziku, vključenem v našo projektno zgodbo (bom opisala v nadaljevanju)). Pri opisu izvedbe projekta naj poudarim pomen ustvarjalnosti učencev v različnih sprotih dejavnostih, s katerimi je nastajal pomemben, tudi "konkreten" rezultat našega projekta: to je bila sproti nastajajoča knjiga z istoimenskim naslovom (Luko's journey). Knjiga je bila ob zaključku projekta tudi naše projektno darilo in zahvala šoli, morda bo koristila tudi kdaj v prihodnje.

Naj potek projekta predstavim nekoliko podrobneje.

- **Glavni lik projekta: kamela Luko**
Glavni lik projekta je bila kamela z imenom Luko. Luko je pripotoval iz dežele, ki se imenuje "Far far away" ali "Zelo zelo daleč". Svojo deželo je zapustil, ker je tam ostal sam. Odpravil se je namreč iskat brata, ki je rodno deželo z namenom iskanja bolj prijaznega sveta zapustil že pred njim. Med potovanjem in iskanjem

Glavni lik projekta je bila kamela z imenom Luko. Luko je pripotoval iz dežele, ki se imenuje "Far far away" ali "Zelo zelo daleč".

brata Luko sreča veliko različnih karakterjev, soočiti se mora z veliko različnimi jeziki in kulturami.

Lukova zgodba ni le zgodba o težavah priseljencev (beguncev), temveč tudi zgodba o osamljenosti, spoznavanju novih prijateljev, o "biti drugačen" in o soočanju z občutkom drugačnosti.

V zgodbi se pojavi osem različnih karakterjev (živali), vsak izmed njih ima drugačno identiteto, drugačno kulturo in jezik, vendar se kljub temu povežejo z namenom pomagati drug drugemu.

Učenci so pri projektu ves čas sodelovali z veseljem in zavzetostjo, pokazali so veliko zanimanje za spoznavanje drugih držav in kultur.

- **Pri projektu je sproti nastajala knjiga z istoimenskim naslovom: Luko's journey**

Zgodbo smo sodelavke pri projektu zasnovali odprto, saj tako daje učitelju veliko prostora za pogovor z učenci. Tudi med procesom projekta sproti nastajajoča knjiga z naslovom Luko's journey, ki je skupek ustvarjalnih likovnih izdelkov učencev ob dejav-

nostih projekta, je zasnovana tako, da jo učitelj pri pouku lahko uporabi v različnih situacijah. Predvsem pa je pomembno, pa lahko učenci na podlagi Lukove zgodbe delijo svoje izkušnje in zamisli pri soočanju z medkulturnostjo (različnimi kulturami).

- **Po poteh projekta: 7 držav, 7 skupin**

Projekt smo začele tako, da smo učence motivirale za spoznavanje drugih držav. Razdelile smo jih v 7 skupin in vsaka skupina je morala raziskati eno izmed določenih držav (Nizozemska, Nemčija, Slovaška, Portugalska, Francija, Italija, Slovenija) in nekaj njenih značilnosti. Pomagali so si lahko z različnimi knjigami iz knjižnice in spletnimi stranmi. Pred tem smo jih naučile tudi angleške izraze za vsako izmed prej omenjenih držav. Po narejeni raziskavi so učenci naredili plakat in ga predstavili ostalim v razredu.

Sledilo je ustvarjanje risb držav, ki smo jih kasneje porabili za ozadja

strani v knjigi. Pri ustvarjanju risb smo učence razdelile v pare in tako so si izbrali eno izmed držav ter naslikali pokrajino in tipične značilnosti, ki jih spominjajo na izbrano državo. Tako so učenci spoznali in se zavedli različnosti kultur znotraj Evrope. To jim je bilo v pomoč kasneje pri razumevanju zgodbe Luko's journey.

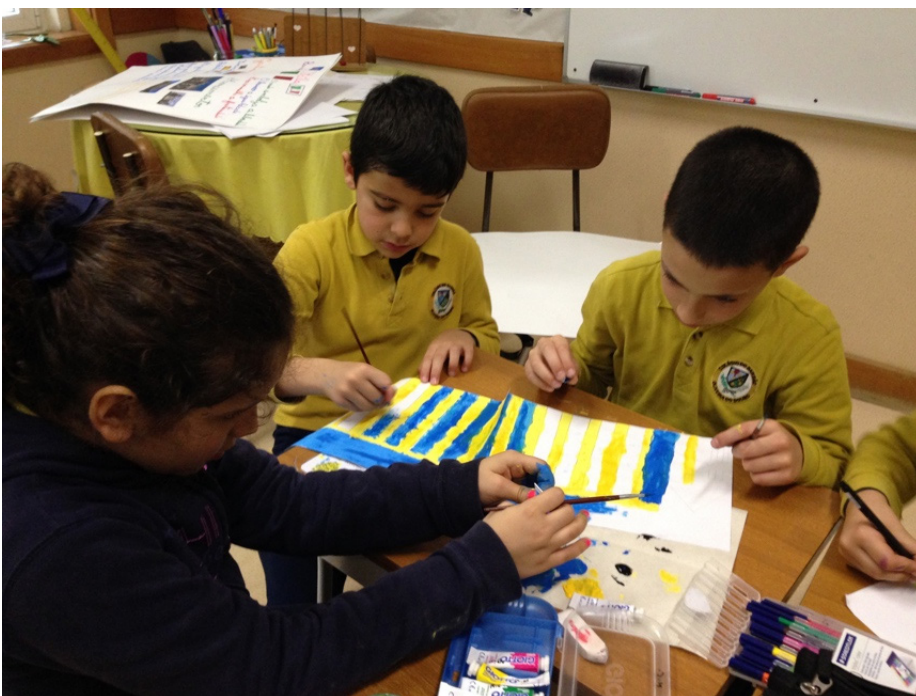
- **Dinamično učenje/spoznavanje tujih jezikov – angleščina in kakšna beseda tudi v ...**

Vsaka skupina je morala raziskati eno izmed določenih držav (Nizozemska, Nemčija, Slovaška, Portugalska, Francija, Italija, Slovenija) in nekaj njenih značilnosti.

Projekt je potekal v angleščini. Tako so učenci neposredno utrjevali svoje dosedanje, pri pouku že pridobljeno osnovno znanje angleškega jezika; če pa so se kdaj pokazale težave v razumevanju, so

učencem v zanje domačem, portugalskem jeziku pomagali sodelavka pri projektu, ki je bila Portugalka, in tudi njihova "domača", razredna učiteljica.

V projekt smo sodelavke vpeljale dinamično učenje tujega jezika. Učencem smo zgodbo Luko's journey v angleškem jeziku najprej zaigrale. Za lažje razumevanje smo uporabljale veliko telesne govorice in pripomočkov. Po odigrani zgodbi smo vzgojno-izobraževalno delo načrtovali na podlagi Bloomove taksonomije. Z različnimi vprašanji smo preverile znanje, nato pa smo preko različnih aktivnosti še dodatno preverile razumevanje zgodbe. Tako so se preko zgodbe in različnih dejavnosti učenci naučili oz. ponovili nekaj angleških besed, v osnovi vezanih na našo zgodbo, tj. izraze za živali, ki nastopajo v zgodbi, in izraze za prevozna sredstva, ki so jih uporabili Luko in njegovi prijatelji. Razumevanje smo preverile tudi s pomočjo elektronske igre Kahoot quiz, ki smo jo zasnovali prav za našo zgodbo. Glede na namen projekta so se učenci naučili tudi nekaj angleških izrazov za osnovne pojme, vezane na medkulturnost, tj. izraze

Učenci so v parih slikali pokrajine držav.

za čustva, občutke, za izražanje empatije: spoznavanje in učenje teh izrazov smo uvedle na stopnji analize, preko pogovora o tem, kako so se počutile živali v določenih delih zgodbe.

Poleg angleščine, ki so jo vsaj v osnovi učenci že nekaj znali, pa so se pri projektu na novo seznanili tudi z nekaj drugimi jeziki – seveda le v čisto najosnovnejši stopnji, ki omogoča pozdrav in izraz empatičnega občutja do sočloveka: v jezikih zanje tujih držav, po katerih je potoval Luko, torej v nemščini, nizozemščini, francoščini, slovaščini, italijanščini in slovenščini so se naučili povedati pozdrav Živjo! in stavek Tukaj nisi sam (portugalsko: Olá! Aqui não estás sozinho.).

V jezikih zanje tujih držav, po katerih je potoval Luko, so se naučili povedati pozdrav Živjo!

Lastno ustvarjanje učencev: igra vlog, petje, ples

Učenci so dele in elemente zgodbe v procesu projekta povezovali v novo celoto tako, da so se razdelili v manjše skupine, dobili maske živali in odigrali igro vlog. Razmisliti in dogovoriti so se morali, kako bi se lahko zgodba še drugače končala. Pred začetkom te dejavnosti smo jim zgodbo ponovno prebrale, vendar tokrat brez konca. Tako so obnovili dogajanje, kar jim je olajšalo razmišljanje o drugačnem zaključku.

Učence smo naučile zapeti tudi pesem, ki smo jo napisale na podlagi zgodbe, nato pa še uglasbile. Skupaj z učenci pa smo sestavili še ples.

Individualno likovno ustvarjanje: vsak učenec oblikuje svojo sanjsko deželo

Sledil je del projekta povezan z likovno umetnostjo, kjer so učenci v notranjosti prazne škatle z različnimi materiali in tehnikami oblikovali svoje sanjske dežele. Uro smo začele z vodeno imaginacijo, ki je učence vodila do razmišljanja o deželi, ki bi bila za njih najboljša, nato pa so se lotili dela.

Izdelava zemljevida s povezavo vseh sanjskih dežel

Po končanem ustvarjanju smo učence razdelile v manjše skupine. Skupaj so naredili zemljevid, na katerem so vse svoje sanjske dežele povezali med sabo. Poleg tega so morali opisati ljudi in pokrajino in pa navesti vrednote, ki so ključnega pomena v vsaki izmed držav. Na koncu smo vse plakate zemljevidov povezali skupaj v zemljevid "celega njihovega sveta".

Socialna igra: prebivalci dveh popolnoma različnih držav

Zadnja faza našega projekta je bila socialna igra, pri kateri smo učence razdelili v dve skupini. Ti dve skupini sta ponazarjali prebivalce dveh popolnoma različnih držav, ki so jih učenci na začetku tudi poimenovali.

Vsaka skupina je dobila individualna navodila obnašanja. Pomemben podatek je, da so si bila navodila ene in druge skupine popolnoma različna, na primer prebivalci prve države ne dovoljujejo osebnega kontakta, prebivalci druge države pa vedno, ko se pogovarjajo z drugo osebo položijo eno roko na sogovornikovo ramo.

Ko smo učencem razložile navodila, smo jim razdelile tudi bonbone, s katerimi so morali trgovati s prebivalci druge države. Kmalu so ugotovili, da to ni mogoče, če vsaka skupina teži k svojemu načinu obnašanja.

Za zaključek projekta: pogovor, zaključna dodelava knjige Luko's journey

Namen našega projekta je bil ozaveščanje učencev o pomenu medkulturnosti kot vrednote. Ob različnih dejavnostih, ki smo jih sodelavke pripravile za potek projekta,

Slikanje pokrajine, ki bodo kasneje postale knjižne strani.

smo se z učenci tudi veliko pogovarjale – o naših občutkih, o našem odnosu do tujega, drugačnega, o sprejemanju drugačnega načina življenja, o prilagajanju, o spoštovanju različnosti držav, jezikov, kultur. – Tako je bil pogovor pomemben element projekta tudi ob njegovem zaključku: preko pogovora smo prišli do rešitve in zaključne ugotovitve, da bi se vsak moral malo prilagoditi in sprejeti drugačen način obnašanja. – In oblikovali smo tudi tale naš sklep: Isto pravilo tako velja tudi v razredu in v različnih situacijah našega vsakdanjega življenja.

Medkulturna družba je namreč odprta za vzpostavljanje odnosov med večino in manjšino, prizadeva si za aktivno strpnost in enakopravne odnose: gre za proces, ki omogoča enakopravnejši položaj manjšinskih skupin in stremi k reševanju problemov sobivanja med različnimi skupinami ljudi z aktivno komunikacijo. Posameznik ima možnost, da iz vsake kulture izbere najboljšo, kar mu posamezna kultura ali narodnost lahko ponudita, cilj pa je v razvijanju skupnih vrednot. Medsebojne izmenjave različnih skupin pripomo-

rejo h kulturnemu bogatenju celotne družbe. Cilj take vzgoje je v iskanju podobnosti, ki povezujejo ljudi, ne le v poudarjanju različnosti (Vir 1).

Prav posebnega navdušenja učencev je bila ob zaključku projekta deležna "njihova" sproti nastajajoča knjiga Luko's journey, ki je bila zdaj dokončno izdelana.

na katerega so učenci s flomastri označili pot, po kateri je potoval Luko. Sprejeli in ponotranjili so njeno glavno misel: Olá! Aqui não estás sozinho! (Živjo! Tukaj nisi sam!)

Knjiga je bila za vse nas, posebej pa še za učence, vključene v projekt, dragocena ustvarjalna priča našega skupnega učenja medkulturnosti in z veseljem smo jo poklonili vodstvu šole v zahvalo za možnost in podporo pri naši izvedbi tega projekta.

ZAKLJUČNE MISLI

Namen projekta z naslovom Luko's journey (Lukovo potovanje), katerega osnovna tema je bila medkulturnost, ki sem ga skupaj s še tremi kolegicami študentkami izvedla v času študijske izmenjave na Portu-

galskem, na osnovni šoli Colégio do Sardão, je bil dosežen. Učenci so pri projektu z veseljem in zanimanjem sodelovali. Prav tako so nam bili v veliko pomoč njihovi razredni učitelji, ki so nam pomagali predvsem pri jezikovnih preprekah. Učenci so preko različnih dinamičnih aktivnosti spoznali pojem medkulturnosti in prišli do zaključka, da je drugačnost lahko zelo zanimiva in da jo je potrebno spoštovati. Poleg tega jim je bila velika motivacija ustvarjanje med projektom sproti nastajajoče knjige, ki so jo na koncu s ponosom predstavili ostalim učencem na šoli ter povedali, kaj vse so se naučili povedati v tujih jezikih.

Tudi študentke smo pridobile veliko uporabnih izkušenj pri izvajanju projekta in učenju tujejezičnih otrok, katerih jezika nismo obvladale. Z dejavnostmi smo se skušale čim bolj približati otrokom in doseči cilje, ki smo si jih zastavile: menim, da nam je v veliki meri uspelo.

LITERATURA

Skubic Ermenc, K. (2006) Slovenska šola z druge strani. *Sodobna pedagogika*, let. 57 (123): 150–167.

Vir 1: *Medkulturna vzgoja v šoli: izhodišča in smernice*. (2013) Dostopno na <http://eduka-itaslo.eu/uploads/analize/uploadsanalize18.pdf>, 24. 6. 2018.

IN CASE YOU DIDN'T KNOW

ČE SLUČAJNO ŠE NE VES: intelektualna lastnina tudi za šole

april 2018 - marec 2019

BISTRA PRI VRHNIKI
www.tms.si

TMS
TEHNIŠKI MUZEJ SLOVENIJE

Če slučajno še ne veš.